

ИЗЛАЗИ
СВАКИ ДАН
ЦЕНА
ЗА СРБИЈУ

ЗА 1 МЕСЕЦ 2 ДИН.

ЗА ИНОСТРАНСТВО
ЗА 1 МЕСЕЦ 3 ДИН.

ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ
СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ
И ИНОСТРАНСТВУ.

ЗВЕЗДА

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ

ПРЕТПЛАТУ ТРИБА СЛА-
ТИ СТЕБИ М. ВЕСЕЛИНО-
ВИЋУ ПРОФ. БОГОСЛО-
ВИЈЕ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
НА „КОСАНЧИЋЕВОМ
БЕНЦУ“ БР. 16

Број 10 п. д.

УРЕДНИК: Јанко М. Веселиновић.

Број 10 п. д.

САДРЖАЈ

* * * — Хајдук Станко — Карпатски замак — Ситнице — Поша-
лице — Представе у народном позоришту — Остављени просјак

* * *

Нисам у сну снιο, чиста је јава била,
Амор је више тебе ширио нежна крила.
Ти си држала стрелу. Дотакнув груди младе
Амор ти шап'о нешто. Ти се смејати стаде,
Лепоме малом богу стрелицу оштру даде
И он је гађ'о мене!
Још један тренут само и он ми груди проби
И срце моја боно ва тебе вечно доби!..

Београд.

Бранислав.

ХАЈДУК СТАНКО

РОМАН У ТРИ ДЕЛА

ОД

Јан. М. Веселиновића.

(27)

ДРУГИ ДЕО

О С В Е Т Н И К

(НАСТАВАК)

И место сваког одговора она је све више ронила у јастуке. Очи јој посташе живи извори... И дође јој да јауче из свега гласа...

Мајка, као и свака мајка, и сама се ражали... И њој ударише сузе на очи. Хтела је бити строги судија али срце, материно срце, одузе јој сву збиљу. Пред њом је у болу срца лежало чедо њезино.

— Рано моја!... Благо моје!... Немој плакати!... Ја сам мајка твоја... Ти мислиш да ћу те ја клетити?... Где би мајка могла проклетити своје чедо?... Где је та мајка која би то могла учинити?... Јело!... Одзови се...

ОСТАВЉЕНИ ПРОСЈАК

(С РУСКОГ)

Лето тек настало. Дан се ближио крају. Мрачна шума, стапала се у непровидну магловицу масу. Овда, онда, кроз врхове од грања, провиривало је црвеникасто небо. А тамо, на далеком хоризонту, сијало је сунце још за часак. Дан и топлота почели да се гасе. Свуда у наоколо тишина. По који пут, из далека, зачујеш некакав шум; али то није крик каке зверке, није шум сува лишња, није говор људски нити зврјање кола по сеоском друму — то је тајанствени шум, који лети, када наоколо све почива, то су гласови дана, који умире, што блуде по ваздуху до саме зоре.

Косом шумском, обветљени последњим сунчаним зрацима, пешаче два путника. Пред њима, иза далеких брежуљака, бели се црквени торњ, а на врху трепти крет у злату. Изишавши на друм путници ускореше корак. Далеко већ иза њих лежи гора. А изненада одјекнуше звуци вечерњих звона. И тихи звуци разлегаху се по далеким странама и умираху у незнајој даљини. Била је субота. У селу је звонило вечерње. Путници скидоше капе и прекрстише се. Кад звона умукеше још већа тишина завлада у околини. На небу се гасе последњи зраци сунца. Печерњача поче да трепти. Ноћ брзо паде на земљу.

И стаде се превијати над њом.

Јелица удари у јечање... И да је хтела нешто рећи није могла.

И тек, по што одумину бол, по што престаше топле сузе, по што одиће онај силни наступ — она може проговорити...

Држећи руку у недрима а главу на груд'ма мајчиним, она је тихо шапутала:

— Дојо!.. Рано моја!... Немој ме клетити!... Ја сам твоје дете!

— Нећу, очи моје!

— Ја нисам крива нано!.. Бог је то оставио... Они су, обојица, лепо са мном. Они су били јарани и ја сам стајала с обојицом... *Онај* је био завидан. Мени се све чинило да *га* мрзи... Кад тако разговарам с *њим* — *онај* стреља очима, све ми се чинило да би га попио ка' кап воде... И кад се оно на Илин Дан по'рваше ја сам то видела да би *га онај* пре убио него оборио!...

— И он је пуц'о на њега због тебе?

— Јесте, нано.

— Па од куд ти знаш да је кеса подметнута?...

— Ја нисам видела, нано. Али би' се заклела у сто манастира да је то његово масло. Ј'ој, мајко моја, ти ни помислити не умеш колико онај њега мрзи!...

— Знаш, ћери, али која вајда, кад је Станко отиш'о у 'ајдуке?

На то питање она не одговори...

Дуго су тако ћутале. Јелица ја осећала колико толико ластака на души, бар је мајци казала...

Па опет јој није казала све... Није јој казала да се заверила Станку: да ће само за њега поћи... И премишљала је: да ли да каже или не?...

Путници беху: један старац и дечко око десет година. Старац се једном руком опирао на своју палицу а друга му је лежала на рамену његова малишана. Чичи је било име Јаков. Родом из села Ракитне, што лежи у једној југозападној губернији руској. Док је имао вид, важио је као добар радник и добро је водио свој домазук. Увек је била пуна кућа. Пре тринаест година био је свој газда. На свима забавама и свадбама био је први играч и певач. У војску га нису узимали. У својој двадесет другој години оженио се. Прва му жена на брзо умре и већ, као човек адрав, по ново се ожени неком девојком, Матреном, из суседног села Јастребова. Деце није имао. Живео је под једним кровом са оцем, браћом и читавом четом деце. Матрена га непрестано гоњаше да се одвоји, те да живе за себе.

А Јаков, по доброты својој, није могао да се реши на деобу, знајући добро колико им он чини и колико им је свима од користи.

Можда би Јаков и дан давиј био срећан човек да му се није десило нешто што измени његов живот. Једном у Ракитни деси се пожар: упалио се дом удове Аврамчукове. Ватра тако брзо захвати дом, да је несрећна жена једва била у стању да, кроз прозор, спасе само двоје деце, а треће је остало у соби. Јадна мати бусала се у прси и чупала косе, преклињући за помоћ. Јаков не могаше да издржи писку јадне матере, прекрети се и улете у пламен. Сељани гракнуше, и, молећи се Богу, очекиваху шта ће бити. После неколико минута Јаков излете из огња са живим дететом на рукама. И донев га до мајке његове он се стрпошта на земљу.

— Да јој кажем, да јој кажем!... Она је добра као добар дан... Што јој не би' казала?... Мајка ми је!... Казаћу јој да сам била са Станком и да сам му обрела...

— Не, не!... Не смем!... И што ће то? Што да причам кад ме нико не вуче за језик?...

— Али... могу доћи просци... Могу ме испросити... Шта онда да рекнем?

У њеној души наста лом... Да ли да каже или не? Стотину разлога гонили су је да и то изусту, али ту је и онај стид што га је с мајчиним млеком посисала, и он јој запуши уста...

— Па и нана сад ћути!... Што ме бар не запита што год?... Што јој то не каза' мало пре?... Сад би ми било бар лакше... Она би то одклањала све... Казала би „није спремна...“ Баш да јој кажем!...

И заусту, па опет ућути..

— Рано моја, шта ћеш?... Така ти је ваљда судбина.

— Каква, нано?

— Није ти Бог дао да одеш онамо куда ти је срце потеглило.

— Што, нано?... рече она па диже главу и погледа матери право у очи.

— Па ето, он је 'ајдук — рече Круна.

— Ако.

— Шта велиш?...

И поглед мајчин зарони јој се у душу. Она задрхта.

— Н...н... ништа...

— Ал' ти рече: ако је 'ајдук...

— Па јест... Он је поштен човек... Њега су у силу Бога натерали у гору, јер...

Али страшан беше поглед мајчин. У њему је она видела све што је најдрње могла видети... Реч јој застаде и изумре на уснама.

— Шта мислиш ти? Она се скаменила.

— Шта мислиш, говори! Да не мислиш чекати 'ајдука да ти се из горе врати?... Да му се ниси заверила, несрећнице?!..

Врела крв јурну по жилама, и јурну у главу... Мајчина глава стајала је у неком црвеном колуту, као што свецима око главе молују...

— Говори!... Говори!... Да се ниси заверила?... А? О, проклета детета!... Па зар си ти девојка?... Зар ми смеш у очи погледати?... Говори!... Говори!...

И мајка је дочена за рамена па поче дрсати...

— Реци!.. Смеш ли ми у очи погледати?... Јеси ли девојка?...

Своје јунаштво скупо је платио: огањ га је толико опалио да је одлежао два месеца и за увек изгубио вид а с њим и срећу своју. Матрена га, после тога, остави и оде да ради код неког старог помјешника. Браћа његова из најпре су га хранили. Али им и то беше тешко.

— Ех, толика деца, поче један од браће корети, толика деца, па овда још и слепаца једног ранити

Ти прекори јако дираху Јакова; он поче да губи здравље, опаде и брзо поче да стари, коса му побеле и лице изобразаше много боре.

Мислио је Јаков да остави браћу и да пође у свет. Једном, за ручком, када братски залагај поче опет преседати, он рече своју намеру. Та мисао све обрадова. Породични савет реши да се та мера што пре оствари. Само су се бринули о томе ко ће му бити вођа — сваки је давао свачијег само не свог сина. Не зна се како би се то свршило да се неко сам не јави за то.

У браће Јаковљеве беше један сичић, Вањка, који је Јакова јако волео; овај га је радо слушао кад је причао разне приче. Не имајући сам деце, Јаков је овога малишана заволео као свог сина. И слепац се јако обрадова кад чу да се Вањка сам јавио да му буде вођа; његова се бона душа обрадова. Родитељи Вањкини, с почетка се опираху томе, но најпосле и сами присташе те пустише дете с њим. И Јаков, наслањајући се једном руком на палицу а другом на плећа свога Вањке, пође у свет

* * *

Кад јој то мајка рече, она се освести на један пут. Око јој дочека оштри поглед мајчин.

— Смем!.. Смем погледати у очи коме 'оћеш!... Девојка сам!... Зар си могла помислити, мајко?!..

— 'Вала Богу! — рече мајка.

— Чекај!

— Шта? — упита Круна.

— Још ти нисам све казала!

Решила се да јој све каже.

Круна, која се тек беше мало примирила, гледаше разрогаченим погледом. Срце јој је стрепило од тих њених оштрих речи. Слутила је да ће чути нешто страшно.

— А шта још? — упита она а глас јој је дрхтао.

— Ја сам обећала...

Па погледавши у очи матери застаде.

— Шта?... Ко ме?

— Заверила сам се Станку 'ајдуку, да ћу само бити његова.

Круна посрте.

Јелица беше напрегла сву снагу да то искаже... И сад је више ништа не задржа кад то превали преко језика.

— Само његова!... Богу сам се заверила да ће тако бити!... И биће, нано!... Пре ћу скончати у „Старачи“ као она несрећница, него што ће се моја рука друге мушке руке дотаћи!... Сад знаш све!... Куни ме!... Убиј ме!... Ово, што теби говорим, рекла сам пред Богом и пред њим!...

Ове речи, ови погледи тврдили су да ће само тако бити. То више није била Јелица, оно смерно девојче, него олуј кога ништа не може више задржати.

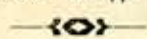
Круни се подсекоше ноге. Она седе на кревету осећајући како је памет оставља...

(Наставиће се).

КАРПАТСКИ ЗАМАК

РОМАН ЖИЛА ВЕРНА.

ПРЕВЕО С ФРАНЦУЗОКОГ А. Д. РАДОСАВЉЕВИЋ.

(НАСТАВАК)

(6)

Киет напери доглед пут замка и разгледаше дуго. — Да! заиста! Дим се дизаше са куле. Баш га је сад скренуо ветар и он се пушаше дуж косе планинске. „Дим, заиста!“ понови Газда Кољц, забезекнут. Међу тим дођоше и Миријота и шумар Ник Дек који се мало час беху вратили кући.

Нису били неколико стотина врта одмакли од свога села. Кренули су се у Кијево.

Вањка угледа светле прозоре. Јаков рече да мало сврну рачунајући да ће испросити коју копејку за вечеру. Када уђоше у велико дворште, Јаков по обичају, поче махати својим дугачким штапом, бранећи се од паса. Домаћица изађе на терасу и призва себи путнике, запита их ко су, одакле и куда иду; па им даде доста сребрна новца, нареди да их нахране и да им спреме пре ноћиште. То гостопримство Јакова јако глане и он не умеде захвалити доброј домаћици.

Одведоше их у једну малу собу, при земљи, баш до кујне. Вечеравши и помоливши се Богу, Јаков одмах леже на под, мету себи под главу своју торбу и одмах заспа. Вањка оста будан. С радозналешћу погледаше у кујну кроз отворена врата, где је видео што никада у свом веку није мислио видети. А по кујни трчкара деветогодишње момче Гриша, сав у бело одевен. Кувар му је додавао час један час други тањир с разним јелима а овај их је предавао, на супротним вратима, послужитељу за кога је Вањка по одељу држао да је газда у кући.

И улучивши прилику, кад је кувар свршио свој посао и изишао из кујне, Вањка дође до Грише који је прао судо. Кад виде Вањку он се исправи и стаде брзо брисати тањир, претурајући га с руке на руку, хотећи својом нештином да задиви малишана.

Његово лице, пуно као јабука, и тело, све у бело, преста-

„Шта је то? запита младић узевши доглед.

Да се гледа у даљину; одговори чобанин.

— Ти се шалиш? Фриче?

— Говорим збиљу, шумару, као што сам вас, збиља пре једног сахата познао, кад сте ишли пут Верста, ви и....

Он не доврши. Мириота поцрвени и обори своје лепе очи. А ипак није забрањено, да поштена девојка иде на сусрет своме заручнику.

Она и он, једно за другим, узеше доглед и управеше га на земљу.

У то се искупи пола тучета комшија, и пошто распиташе о самој ствари, огледаше, редом, справу.

„Дим! дим! . . . рече један.

— Можда је ударио гром у кулу?... рече други.

— Је ли грмело? . . . запита газда Колц окренувши се Фрику.

Није већ осам дана, одговори чобанин.

И те се делије не би већма пренеразиле, кад би им ко рекао, да се на врху Реџезапа провалио кратер и даје излаза подземној цару.

Ш

Село Верст је тако незнатно, да на већини земљописних карата и није обележено. У погледу управе оно долази иза суседног места, Вулкана, које носи име по оном огранку планине Плезе, на ком су оба села дивно сментена.

У данашње време копање руда из тамонњих рудника дало је повода приличној трговачком покрету између сеоца Петросења, Ливадзела и других, на неколико миља далеко. Ни Вулкан ни Верст нису се користили ни најмање том близином индустријскога центра; што су та села била пре педесет година и што ће бити кроз пола века, то су и дан дањи; и, као што вели Рекли, добру половину становника око Вулкана чине само чиновници, којима је дужност, да чувају границу, цариници, жандарми, порезници и болничари. Ако одуземо жандарме и порезнике, а додамо нешто више ратара, имаћемо становништво Верста — на четир до пет стотина душа.

Цело село није било ништа друго, до широка једна у-лица, чија стрмина чини мучним пењање и силажење. Она служи као природан пут између Влашке и Трансилванске границе. Туда пролазе чопори говеда, оваца и свиња, трговци са живим месом, воћем и житом, они ретки путници који се излажу опасностима по границама, место да се служе железницом Колошварском и долином Мароша.

Природа је заиста обилато обдарила котлину између планина Бихара, Реџезапа и Паринга. Плодно земљиште изо-

билује благом у својој утроби: ту су солски рудници са го дишњим приходом од преко двадесет тисућа тона (тона=1000 килограма); брдо Парајд, са седам километара у обиму, са-стоји се искључиво из хлор-натријума; рудник Тороцко, који је богат оловом, живом а нарочито гвожђем, чији се слојеви троше већ од десетог века; рудник Вајда Хуњад, од чијих се руда гради изврсан челик; у округу Хацегу, Ливадзелу у Петросењу налазе се угљени мајдани, који садрже до двеста педесет милијуна тона; већ најгорњи слојеви тог негда баровитог, земљишта имају у себи лепога угљена: најзад код дворца Офенбање, близу Топанфалве, је предео злата, где вебројени, врло просто саграђени, млинови испирају пе-сак из Вереш Патака и трансилванског Пактоза; то испи-рање доноси годишњи приход, тим драгоценим металом, од два милијуна динара.

Као што се чини, природа је томе пределу обилато по-могла па ипак све то богатство није ни мало допринело богатству народа. Истина, важнија места, Тороцко, Петро-сењ, Лоње и др. имају неке индустријске установе, које су им од велике користи; у њима има правилних гра-ђевина, које су подигли људи од заната угломером и узи-цом, стовариште правих занатлијских радионица; неке од кућа тих места имају чак и балконе и докоте; али све ћете то у залуд тражити и у селу Вулкану и у селу Версту.

У тој једној улици има на шездесет кућа неправилно поређаних, са чудноватим кровом, чије слеме стрши над зидом од муре; лице им је окренуто врту; таван са прозорчићима чини горњи кат; уз њих је обично, као до грађе, онао, сламом покривен амбар; овде онде видиш бу-нар, над којим се уздигао ћерам; две или три локве, које за време буре „беже“, т. ј. ветар избаци воду из њих; по који поточић, коме кривудаво корито показује ток: ето тако је село Верст, које се налази с обеју страна улице, међу којим обронцима планинским. Па ипак је све то живо и пријатљиво; по прозорима и вратима има цвећа; зелени застори, који покривају зидове, разбарушена трава, која се измења са сламом на крову; јабланови, брестови, букве, јеле, јаворови који се издижу над кућом, „колико год могу“: Све то пак надвисују степености средњи слојеви планинског лавца, а у позадини врхови планински, који се у даљини плаве, те се сливају са азуричним небом.

У Версту као и у целом том делу Трансилваније не говори се ни немачки ни мађарски: румунски се језик чује чак и у неким циганским породицама, који се мање ски-тају, но што су настањени у разним селима тога округа. Ти странци примају језик те земље, као и веру. Цигани у Версту чине као неко племе, под управом једнога војводе;

вљаше прави контраст са бледим и жалосним лицем Вањкиним, које беше у ритаму.

— Неће да се разбије? запита га Вањка.

— А што да се разбије? Ја све тањире тако. А ко сте ви? А?

— Ми смо просјаци, одговори Вањка тихо.

— Па, је ли ти добро?

— Баш ме много боле ноге.

— А што идеш?

— Па чика каже.

— Немој ти ићи. Остави чика. Што ти њега слушаш? Шта је он; је ли газда? Остави га то је најбоље. Ја би га одма на-пустио.

Гриша подиже главу у вис при последњим речима и важно погледа у Вањку. „Шали се“ помисли Вањка. Но не, Гриша баш озбиљно говори.

Вањка се чудно, како то сам да се не сети да остави чика свога. „Најбоље је оставити га, мислио је он. Али где да се бежи? Кући? То је далеко а и страшно. Код куће ће да га бију, ако са-знају да је побегао од чике.“

— Па где да побегнем? запита он раширивши лако своје очи.

— Бежи к нама, одговори овај. Ја ћу ти дати службу. У-зећемо те за слугу. Ја ћу те научити како се служи.

И лице се Вањкино јакно забрину. У глави његовој почеше да се роје разне мисли. Ненавикнут на тако крупне мисли, чело ма-лишаново се све зборало.

— Хоћеш ли колача? изненада га запита Гриша, пруживши једну ногу напред.

— Шта? запита Вањка зачуђено.

— Колача.

Вањка га зачуђено погледа, не појимајући шта га овај пита. А Гриши баш дође то пријатно и са самопоуздањем дође до орма-на, узе одатле један колачић, и даде га путнику.

— Окушај.

Вањка полако узе колач у руку и с пажњом поче да га по-сматра. Пренашаше га из руке у руку, пипаше га палцем и кад наиђе на меко место палац упаде унутра; он тада пажљиво погле-да у Гришу; а овај се насмеја.

— Зар ниси никад видео колач, лудаче! окушај, што се бојиш. Нећеш се отровати.

Вањка загризе.

— Меко, лепо; рече он, једући. Дај још!

Гриша му даде још један колачић.

— А кад дођеш код нас јешћеш и боље. Остави твога чика. Што га служиш дабе?

(свршиће се)

ставују у својим колебама, „баракама“ са шиљастим кровом; читаве чете њихове деце не разликују се веома, по својим обичајима и уредноме животу, од својих сродника, који лутају по целој Јевропи. Има их који врше православне обреде, удешавајући их према вери оних хришћана међу којима они живе. И заиста, Верст има за цркв. поглавицу попа који седи у Вулкану, и који служи у оба та места, удаљена једно од другог, само пола миље.

Цивилизација је што и вода или ваздух. Где год нађе какве одушке, ма било то само пукотина, она продире и преиначује прилике у земљи. Али, на жалост, мора се признати, ни једна се још таква пукотина, није појавила на том јужном делу Карпата. Кад је Јелисеј Рекли могао рећи о Вулкану, „да је последња станица цивилизације у долини влашкога Сила“, онда се нико неће зачудити што је Верст био једно од најзаднијих села у округу Колошвара. Како би могло бити, у тим пределима, где се сваки роди, одрасте и умре, не макнувши се из њих!

Па ипак има, приметите неко, учитеља и судија у Версту? Има, да како. Али учитељ Ермод је у стању само оно да учи што и сам зна, мало читати, мало писати и нешто рачунати. Ни његова образованост не иде даље. Што се тиче природних наука, историје, земљописа и књижевности, зна само толико колико се налази у народним песмама и причама и то веома добро памти. Својом маштом врло лако ствара разне приче и оно мало његових сеоских ученика веома се добро користио његовим учењем.

Што се тиче судије, ту треба нешто више рећи о звању првога чиновника у Версту.

Биров, газда — Колцу, беше човечуљак од својих педесет и пет до шездесет година, Влах пореклом, са ошишане, сивкасте косе, још црних бркова, и више благих, поживахних очију. Беше крупан, као сваки горштак, на глави носаше широки, длакав шешир, по високом струку био је опасан ишараном пређицом, а на себи имађаше грудњак без рукава и широке чакшире, увучене у кожне чизме. Ма да је био дужан пресуђивати у многобројним споровима међу комшијама, ипак је био више као неки кмет него судија, и управљао својим селом највише по својој памети и то не без какве добити за своју кесу. Тако је на сав промет, и куповање и продавање, ударио неки намет — а не треба ни говорити о трошарини, што су му плаћали странци, пушници и трговци.

То је благостање било веома по вољи газда-Колцу. Док је већина сељака страдало од зеленаштва, које ће их скорим предати у руке Јеврејима, биров је знао умаћи њиховој грабљивости. Својим добром, својим заложним књижицама, „интабулацијама“, као што се тако вели, не беше никоме ништа дужан. Он би пре давао у зајам, но што би узео новац, па и ту не би дерао сиротом народу кожу. Он имађаше више пашњака добре ливаде за своја стада прилично очуване њиве, ма да није хтео да зна за нове методе у ратарству, даље, винограде, који ласкаху његовој таптини, када ходаше покрај чокота, оптерећеним гроздовима, које је добро продавао — изузев знатан део, што је за своју потребу задржавао.

По себи се разуме, да је кућа газда Колца најлепша кућа у селу, на углу једне терасе, која пресецаше дугачку улицу. Беше то од камена грађена кућа, лицем ка врту окренута, а врата јој између трећег и четвртог прозора; неко зелено биље испреплетло је олуке, а две велике букве шире своје грање над кровом, који је цвећем прошаран. позади, у воћњаку, скупљено је у правилне лесе зеље, а прав ред воћака допире чак до оног нагиба. У унутрашњости беше више веома чистих соба. У једнима се јело у другима опет спавало; по њима беше развога, премазанога намештаја, столова, кревета, клупа банака и полица, на којима се пресејаху лонци и плитице. На тавану вираху греде и на њима вишаху судови украшени врицама

и шареним платном; даље као неки доклати беху сандуци покривени дебелим ћebetима и финим застирачима; најзад о белим зидовима нацмакане слике влашких родољуба, — међу осталима друштву омиљени јунак из XV века, војвода Хуњад.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

СИТНИЦЕ

Вештаци у пићу. Француски путник Макс О'рел, издао је нову књигу под насловом „Кућа Дона Була“ Из ње видимо ове белешке што се односе на пијанство Енглеза. Пити уме само Енглез. Има чудних примера што сам их видео, колико Енглез може пити и како се опија. Није никаква реткост по варошима енглеских колонија видети једног младог човека што угоститељу пружа чек (упутницу) од 50 до 60 фунти стерлинга, гаворећи: „Дајте ми да пијем. Када будем мој чек попио известите ме и ја ћу вам додати други!“ У Графтону видео сам једног поседника, који је био 84 године стар и који је правце ишао у гостионицу, да од јутра до мрака пије. Његова жена била је с њиме само за то да га одведе у постељу и да му меће ладне облоге на главу. — Примера ради ево једног догађаја што се десно на једном пароброду. Јунак тога догађаја био је један таст или управо, бити имајући таст. Кћи његова причала нам је да је невеста неког младића. „Само ми још једна тешкоћа остаје.“ продужи она, „а то је да добијем татино одобрење.“ „Он је можда противан?“ упалоше јој у реч. — „То није,“ беше њен одговор, „али да његово одобрење има вредности, потребно је да уграбим тренутак у коме тата може одговорити за своје речи.“ Сирото младо девојче! стигло је до места куда је пошла а тата никако да дође, у стање у коме може одговорити за своје речи.“ Њен отац био је тако исто пијан кад је излазио из лађе, као и кад је ушао. — Али најчудноватији је случај овај: Око девет сати из јутра уђе у једну гостионицу човек пристојно одевен. Он мету на сто шест пенза и затражи чашу луте ракије, у коју лину мало воде и са дрхтавом руком принесе је устима. Затим оде. После по сата ево га опет. И то се понављало једнако. Рука му је дрхтала све више, те изгледаше да није више у стању чашу примаћи устима. Меандија који је смотрио да ја пратим тај догађај, рече ми: Сад он оде у другу ракијоницу. Ако не имате никаква важнија посла, а ви останите па ћете доживети нешто интересантно.“ Око 12½ сати дође несрећник опет. То беше седми пут Метну на сто његових шест новчића и чаша му се опет напуни. Рука ухвати за чашу али нема више моћи да је држи. Тада извади једну свилену мараму из џепа и метну је око врата. За тим узео у једну руку један а у другу други крај мараме десном руком ухвати уједно и чашу и крај мараме а левом повуче онај други крај мараме: и тако подиже мараму, руку и чашу до висине својих усана, и напи се. То беше први пијанац ког сам видео да вештачки игра своју улогу.

ПОШАЛИЦЕ

Идеалиста Један господин имао три кћери и све три за удају. Он их призове једног дана и почне овако говорити:

— Дето моја.. Век сам провео идеалишући. И данас, све ћу учинити за идеализам! А да бих вам доказао да је тако, ево вам велим: ни једна нећете добити мрзаца!

* * *

Музичар. Један господин запита неког музичара:

— Молим вас господине, станује ли овде господин Јован секретар

— Не — одговори музичар, он станује једну октаву више.

ПРЕДСТАВЕ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ

у четвртак, 6 октобра:

МОЈЕ МЕЗИМЧЕ

Позоришна игра у три чина и шест слика, с певањем, написао Адолф Л' Аронж, превео с немачког Сава Рајковић. Музика од Д. Јенка. — Игра 19 особа (11 мушких 6 женских и 2 дечка). Главне су улоге: Вилмер (г. Станишић), Наталија (г-ђа Радловићка), Вајга (г. И. Станојевић), Клара (г-ђа Јурковићева), Леополд (г. Барбарић), Мелмајер (г. М. Петровић), Мина (г-ђа Тодосићка), Штарк (г. Павловић). Догађа се у немачкој. — Редитељ је г. *Гарлиловић*. (Овај комад представљан је први пут 29 марта 1880, по следећи пут 18 марта 1890 године; сад се игра 10 ти пут.)